

Nr 91

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1965/66 till statskontoret m. m. och statens datamaskinfond jämte i ämnet väckta motioner.

(5:e avd.)

I statsverkspropositionen (bilaga 9, punkterna B 17, B 18 och B 21) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1965/66 beräkna till Statskontoret: Avlöningar ett förslagsanslag av 8,6 milj. kr., till Statskontoret: Omkostnader ett förslagsanslag av 1 397 000 kr. och till Viss försöksverksamhet inom statsförvaltningen m. m. ett förslagsanslag av av 2 milj. kr. Vidare har Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen (bilaga 9, s. 91) föreslagit riksdagen att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1965/66 till Statens datamaskinfond: Datamaskiner för högre undervisning och forskning beräkna ett investeringsanslag av 10 milj. kr.

Därefter har Kungl. Maj:t i propositionen nr 42, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 5 mars 1965, föreslagit riksdagen att a) godkänna i statsrådsprotokollet föreslagen organisation av statskontoret; b) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidta erforderliga övergångsåtgärder i anledning av den föreslagna omorganisationen; c) bemyndiga Kungl. Maj:t att ändra personalförteckningen för statskontoret enligt vad i statsrådsprotokollet förordats; d) godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för statskontoret, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1965/66; e) till Statskontoret: Avlöningar för budgetåret 1965/66 under sjunde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 11 500 000 kr; f) till Statskontoret: Omkostnader för budgetåret 1965/66 under sjunde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 1 625 000 kr.; g) till Viss försöksverksamhet inom statsförvaltningen m. m. för budgetåret 1965/66 under sjunde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 2 000 000 kr.; h) godkänna i statsrådsprotokollet föreslagen organisation av den matematiska databehandlingen inom den högre undervisningen och forskningen; i) bemyndiga Kungl. Maj:t att beställa datamaskinläggningar inom ramen för 50 000 000 kr. t. o. m. budgetåret 1968/69 samt att i övrigt vidta de åtgärder som erfordras för genomförandet av den föreslagna organisationen; samt j) till Statens datamaskinfond: Datamaskiner för högre undervisning och forskning m. m. för budgetåret 1965/66 anvisa ett investeringsanslag av 10 000 000 kr.

I propositionen föreslås en förstärkning av statskontorets resurser som centralt statligt rationaliseringsorgan. Bl. a. för att skapa önskvärd flexibilitet i organisationen sammanförs de nuvarande utredningsbyråerna och vissa andra enheter till utredningsavdelningar. En inte oväsentlig ökning av antalet tjänster föreslås.

Enligt förslaget skall tyngdpunkten i statskontorets verksamhet förskjutas mot större, mera vittomfattande rationaliseringsundersökningar. Insatserna i syfte att rationalisera vissa typer av funktioner som är gemensamma för ett stort antal myndigheter bör ökas. Utbildningsverksamheten bör intensifieras för att motverka och på längre sikt häva bristen på rationaliseringsinriktad personal.

Vidare framläggs förslag om en successiv utbyggnad av databehandlingsutrustningen för den högre utbildningen och forskningen. Enligt förslaget skall datacentraler inrättas på de fem universitetsorterna och förses med datamaskiner enligt en framlagd anskaffningsplan. För inköp av datamaskiner föreslås anslag med 10 milj. kr..

I statsrådsprotokollet redovisas de olika avsnitten under följande rubriker å nedan angivna sidor, nämligen

1. *Statskontorets organisation*, s. 2—17.
2. *Anslagsfrågor m. m.*, s. 17—23.
3. *Datamaskiner för utbildning och forskning vid universitet och högskolor*, s. 23—50.

Beträffande den närmare innebörden av propositionsförslaget hänvisar utskottet till det följande och i övrigt till statsrådsprotokollet.

I förevarande sammanhang har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Virgin m. fl.* (I:689) och den andra inom andra kammaren av herr andre vice talmanen *Cassel m. fl.* (II:814), i vilka hemställts att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 42 måtte godkänna den i statskontorets anslagsäskanden föreslagna organisationen för verket och i överensstämmelse därmed anvisa de anslag som upptagits i statskontorets äskanden.

Beträffande motiveringen för ifrågavarande yrkande får utskottet hänvisa till motionen II:814.

Utskottet. Vad först angår frågan om en förstärkning av statskontorets resurser som centralt rationaliseringsorgan innebär propositionsförslaget i huvudsak att de nuvarande utredningsbyråerna och vissa andra enheter sammanförs till större utredningsavdelningar, i samband varmed antalet tjänster i inte oväsentlig mån ökas. Härigenom skapas möjligheter för ökad flexibilitet i organisationen. Förslagets genomförande avses även skola medföra att statskontorets rationaliseringsverksamhet kan inriktas på större och mera vittomfattande undersökningar än hittills. Utbildningsverksamheten

föreslås vidare intensifierad i syfte att såvitt möjligt avhjälpa bristen på rationaliseringsinriktad personal. Till denna allmänna målsättning för verksamheten, vilken biträtts av remissinstanserna, kan utskottet ansluta sig.

Enligt en av statskontoret framlagd organisationsplan skulle den eftersträvade flexibiliteten ernås genom att de nuvarande sex utredningsbyråerna inklusive tryckeriexpeditionen, de två byråerna för administrativ databehandling (ADB), chefssekretariatet samt vissa fristående grupper sammanförs till fem större avdelningar under ledning av vardera en avdelningschef. Avdelningscheferna skulle därvid sortera direkt under verkschefen. Det sammanlagda behovet av personal vid avdelningarna har statskontoret beräknat till (32×5) 160 befattningshavare, däribland 25 organisationsdirektörer och 50 byrådirektörer. Enligt statskontorets förslag skulle vidare, för möjliggörande av en intensifierad planering av verksamheten, en särskild planeringsgrupp inrättas. Slutligen skulle till utbildningsenheten knytas ett antal utredningsaspiranter under utbildningstiden, varjämte administrativa byrån skulle delvis omorganiseras. De sistnämnda tre enheterna har i statskontorets organisationsplan föreslagits skola sortera under en överdirektör, tillika sousechef.

I förhållande till statskontorets organisationsförslag innebär propositionsförslaget den ändringen att antalet utredningsavdelningar begränsas till fyra, varjämte överdirektörens funktioner vidgas till att avse även vissa ledande uppgifter i fråga om avdelningarna. Skälet till denna jämkning av ämbetsverkets organisationsplan anges i statsrådsprotokollet vara att — även om statskontoret såsom centralt rationaliseringsorgan måste ges möjligheter att rekrytera högt kvalificerad personal — behovet likväl måste avvägas mot de krav på rationaliseringspersonal som andra statliga organ samtidigt ställer. I enlighet härmed föreslås personalstyrkan på utredningsavdelningarna skola utgöra sammanlagt ca 35 befattningshavare per avdelning jämte expertis.

För egen del hyser utskottet i likhet med departementschefen den uppfattningen att frågan om dimensioneringen av de nya utredningsavdelningarna måste bedömas delvis mot bakgrunden av rådande brist på rationaliseringsutbildad personal med hög kompetens. Utskottet — som utgår från att den eftersträvade målsättningen för statskontorets verksamhet kan nås även med den i propositionen föreslagna personaldimensioneringen — ansluter sig således till Kungl. Maj:ts förslag. Härav följer att utskottet inte biträder det i motionerna I: 689 och II: 814 framställda yrkandet om ett godtagande av den utav statskontoret självt föreslagna organisationen för verket.

I statsrådsprotokollet understryks att den administrativa ADB-verksamheten inom statsförvaltningen befinner sig i ett intensivt utvecklingsskede, vilket kommer att ställa statskontoret inför betydande utrednings- och samordningsuppgifter. Med hänsyn härtill anses möjligheten att under ett övergångsskede dubblera överdirektörstjänsten genom särskilt förordnande, s. k.

göromålsbestridande, alltjämt böra utnyttjas. Vad sålunda anförts föranleder ingen erinran från utskottets sida.

De i propositionen verkställda anslagsberäkningarna för nästkommande budgetår, avseende anslag till statskontorets avlöningar och omkostnader ävensom till viss försöksverksamhet inom statsförvaltningen m. m., har inte givit utskottet anledning till erinran. Utskottet tillstyrker alltså Kungl. Maj:ts förslag härutinnan.

I den föreliggande propositionen framläggs även förslag om en successiv utbyggnad av databehandlingsutrustningen för den högre utbildningen och forskningen. Enligt förslaget skall datacentraler inrättas på de fem universitetsorterna och förses med datamaskiner enligt en framlagd anskaffningsplan. Vid sin granskning av propositionsförslaget i denna del har utskottet funnit sig böra biträda detsamma, vilket innebär dels att Kungl. Maj:t bemyndigas att beställa datamaskinanläggningar inom ramen för 50 milj. kr. t. o. m. budgetåret 1968/69 och vidta i övrigt erforderliga åtgärder för den föreslagna organisationens genomförande och dels att för inköp av datamaskiner för nästa budgetår anvisas ett investeringsanslag av 10 milj. kr.

Vad propositionsförslaget i övrigt innehåller har inte givit utskottet anledning till särskilt uttalande.

Äberopande det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 689 och II: 814,

a) godkänna den i statsrådsprotokollet över finansärenden för den 5 mars 1965 förordade organisationen av statskontoret;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidta erforderliga övergångsåtgärder i anledning av den föreslagna omorganisationen;

c) bemyndiga Kungl. Maj:t att ändra personalförteckningen för statskontoret i enlighet med vad i statsrådsprotokollet föreslagits;

d) godkänna följande avlöningsstat för statskontoret, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1965/66:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	240 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	60 000
3. Ersättning till expertis, <i>förslagsvis</i>	2 000 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	5 773 000

5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	3 428 000
	<hr/>
	Summa kr. 11 501 000

Särskilda uppbördsmedel:

Ersättning för Nollerothska stiftelsen, <i>förslagsvis</i>	1 000
	<hr/>
	Summa kr. 11 500 000

e) till *Statskontoret: Avlöningar* för budgetåret 1965/66 på driftbudgeten under sjunde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 11 500 000 kr.;

f) till *Statskontoret: Omkostnader* för budgetåret 1965/66 på driftbudgeten under sjunde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 1 625 000 kr.;

g) till *Viss försöksverksamhet inom statsförvaltningen m. m.* för budgetåret 1965/66 på driftbudgeten under sjunde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 2 000 000 kr.;

h) godkänna i statsrådsprotokollet föreslagen organisation av den matematiska databehandlingen inom den högre undervisningen och forskningen;

i) bemyndiga Kungl. Maj:t att beställa datamaskinläggningar inom ramen för 50 000 000 kr. t. o. m. budgetåret 1968/69 samt att i övrigt vidta de åtgärder som erfordras för genomförandet av den föreslagna organisationen;

j) till *Statens datamaskinfond: Datamaskiner för högre undervisning och forskning m. m.* för budgetåret 1965/66 på kapitalbudgeten under diverse kapitalfonder anvisa ett investeringsanslag av 10 000 000 kr.

Stockholm den 6 maj 1965

På statsutskottets vägnar:

EMIL NÄSSTRÖM

Närvarande: se under utlåtandet nr 92.

Reservation

av herrar *Virgin, Åkerlund, Björkman* och *Nordstrandh*, vilka ansett *dels* att det avsnitt i utskottets yttrande på s. 3, som börjar med »I förhållande» och slutar med »för verket», bort ha följande lydelse:

»Ansvaret för det centrala statliga rationaliseringsarbetet vilar i första hand på statskontoret. Det är angeläget att statskontoret erhåller de resurser verket anser erforderliga för sitt arbete och bedömer sig kunna nyttiggöra i form av effektivitetshöjningar inom statsförvaltningen. Det finns all anledning förmoda att utgifter av detta slag ger god räntabilitet såväl ur statsverkets som ur samhällets synpunkt. De bör därför ges hög prioritet.

En förstärkning av statskontorets resurser synes väl motiverad. I statskontorets organisationsförslag har räknats med fem självständiga rationaliseringsavdelningar, som man ansett sig ha möjlighet att rekrytera med erforderlig kvalificerad personal. Förslaget har emellertid av chefen för finansdepartementet utan godtagbar motivering nedprutat med en av dessa rationaliseringsavdelningar. Det förefaller vara dålig ekonomi att pruta just på en av de få poster i statsbudgeten som verkligen är av intäktsskapande natur.

Statskontoret, som skall utgöra statsförvaltningens främsta expertis i organisationsfrågor, bör självt ha en smidig — och föredömlig — organisation. Utskottet finner att kontorets egen organisationsplan bättre än den av departementschefen föreslagna tillgodoser detta krav. Med hänsyn härtill bör riksdagen i enlighet med yrkandet i motionerna I: 689 och II: 814 utan nedprutning och i oförändrad form fastställa det förslag till organisation för statskontoret som verket framlagt i sina anslagsäskanden för 1965/66.»

dels ock utskottets hemställan i nedan nämnda delar bort ha följande lydelse:

»att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 689 och II: 814,

a) godkänna den av utskottet förordade organisationen av statskontoret;

c) bemyndiga Kungl. Maj:t att ändra personalförteckningen för statskontoret i enlighet med vad utskottet föreslagit;

d) godkänna följande avlöningsstat för statskontoret, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1965/66:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslags-</i> <i>vis</i>	240 000
---	---------

2. Arvoden och särskilda ersättningar bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	60 000
3. Ersättning till expertis, <i>förslagsvis</i>	2 000 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	6 973 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	3 428 000

Summa kr. 12 701 000

Särskilda uppfördsmedel:

Ersättning för Nonnelrothska stiftelsen, <i>förslagsvis</i>	1 000
---	-------

Summa kr. 12 700 000

e) till Statskontoret: *Avlöningar* för budgetåret 1965/66 på driftbudgeten under sjunde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 12 700 000;»